

odvjetnik **DAMIR JELUŠIĆ**, dipl.iur.
Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić,
Šulina, Stanković, Jurcan&Jabuka
Rijeka, Nikole Tesle 9/V-VI.
E-mail: immobilis@iskon.hr
Mob: 098 215983

PРАВNA OSNOVA I RAZLOZI USTANOVLJENJA ZAKONSKE OBVEZE PLAĆANJA RTV PRISTOJBE HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI

1. UVOD

U posljednje se vrijeme u javnosti sve češće čuju glasovi negodovanja građana zbog obveze plaćanja RTV pretplate Hrvatskoj radioteleviziji (dalje: HRT). Navedeno negodovanje ti građani najčešće obrazlažu ili time da uopće ne gledaju i/ili slušaju programe HRT-a ili nezadovoljstvom (ne)kakvoćom tih programa koja je po njima u diskrepanciji s visinom iznosa RTV pretplate kojeg mjesečno plaćaju HRT-u. Negoduju, također, i dvije komercijalne televizije s nacionalnom koncesijom, NOVA TV i RTL TELEVIZIJA, smatrajući da ih postojeća zakonska regulativa u dijelu kojim se normira pitanje financiranja HRT-a kao javnog RTV servisa dovodi u neravnopravan tržišni položaj. Stoga ćemo u ovom radu pojasniti da navedeno mjesečno plaćanje određenog novčanog iznosa HRT-u nije plaćanje RTV pretplate kao naknade za gledanje i slušanje tih programa po *pay per view* (*plati pa gledaj*) sistemu već plaćanje RTV pristojbe temeljem vlasništva TV i/ili radio prijamnika, potom navesti i analizirati pravnu osnovu te obveze i konačno objasniti razloge zbog kojih je ustanovljena obveza plaćanja te pristojbe.

2. PРАВNA OSNOVA OBVEZE PLAĆANJA RTV PRISTOJBE HRT-U

Pravna osnovu za plaćanje RTV pristojbe nalazi se u Zakonu o hrvatskoj radioteleviziji¹ kojim je normirano da su vlasnici radijskih i televizijskih prijamnika na području Republike Hrvatske dužni HRT-u plaćati pristojbu, a obveza plaćanja iste utrnjuje kada vlasnik odjavi prijamnik². Dakle, pristojbeni obveznik je svaki vlasnik TV i/ili radio prijamnika neovisno o tome gleda li ili sluša HRT-ove programe putem tih prijamnika. Radi utvrđivanja pristojbene obveze svaki je vlasnik prijamnika dužan HRT-u prijaviti prijamnik najkasnije u roku od 30 dana od dana nabave prijamnika, a promjenu adrese, mjesta stanovanja ili sjedišta dužan je prijaviti najkasnije u roku od 15 dana od dana promjene. Kućanstva koja u vlasništvu imaju dva ili više TV i/ili radio prijamnika plaćaju mjesečnu

¹ Zakon o hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03)

² ZHRT, čl. 53/1. i 3.

pristojbu kao da imaju jedan prijamnik, dok pravne osobe plaćaju pristojbu na svaki prijavljeni prijamnik³. Navedenu odredbu smatramo neodređenom, nepreciznom i podnormiranom. Prvo, Zakonom nije definirano što se smatra kućanstvom što, kao i uvijek u takvim slučajevima, ostavlja mogućnost širokih pravnih interpretacija. Drugo, kućanstvo, ma što se smatralo pod njim, nema pravnu osobnost slijedom čega ne može biti subjektom odnosno nositeljem prava vlasništva⁴ pa time ni prava vlasništva nad TV i/ili radio prijamnikom. Jasno je, stoga, da ako kućanstvo ne može biti vlasnikom prijamnika ono ne može biti ni pristojbeni obveznik temeljem citirane odredbe po kojoj su obveznici samo vlasnici. Treće, navedena je odredba st. 5. po kojoj kućanstva koja u vlasništvu imaju dva ili više TV i/ili radio prijamnika plaćaju mjesečnu pristojbu kao da imaju jedan TV i/ili radio prijamnik u direktnoj koliziji s odredbom st. 1. koja normira da pristojbu plaćaju vlasnici prijamnika, a ne kućanstva. Stoga, navedenu bi odredbu po našem mišljenju *de lege ferenda* trebalo stilizirati na način da propisuje da kućanstva, koja također treba precizno definirati, čiji su članovi vlasnici dvaju ili više TV i/ili radio prijamnika plaćaju mjesečnu pristojbu kao da su članovi istih vlasnici samo jednog TV i/ili radio prijamnika. Konačno, Zakon propisuje da visina pristojbe iznosi 1,5% prosječne neto mjesečne plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj na temelju statističkih podataka za prethodnu godinu⁵. Visina pristojbe se s prosječnom neto plaćom usklađuje jednom godišnje, 01. ožujka, temeljem službenih podataka Državnog zavoda za statistiku⁶ i trenutno iznosi 78 kuna. Kada pristojbena obveza nastaje i prestaje, na koji se način pristojba prikuplja i ostala pitanja vezana uz tu materiju HRT je regulirao Odlukom o načinu prikupljanja – naplati RTV pristojbe⁷ (dalje: Odluka). Prvotno, valja napomenuti da je ovom Odlukom propisano da vlasnici vikend objekata za TV i/ili radio prijamnike nalazeće u tim objektima ne plaćaju dodatnu pristojbu ukoliko već plaćaju pristojbu temeljem Zakona odnosno Odluke⁸. Drugotno, u vezi s tim treba pripomenuti da su temeljem Odluke Uprave HRT-a određene kategorije osoba s invaliditetom, ovisno o postotku invaliditeta, oslobođene od obveze plaćanja pristojbe u omjeru od 50% - 100%. Nadalje, tom je Odlukom propisana njena svrha, a to je uređivanje načina prijave TV i/ili radio prijamnika, prikupljanja odnosno naplate radijske i televizijske pristojbe od vlasnika odnosno korisnika radijskih i televizijskih

---

³ ZHRT, čl. 53/5. i 6.

⁴ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN 91/96, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08 i 38/09), čl. 1/1.

⁵ ZHRT, čl. 53/4.

⁶ Državni zavod za statistiku, Zagreb, dostupno na www.dzs.hr

⁷ Hrvatska radiotelevizija, Zagreb, dostupno na www.hrt.hr

⁸ Odluka o načinu prikupljanja – naplati RTV pristojbe br. 167/07, čl. 2/3., Hrvatska radiotelevizija, Zagreb, dostupno na www.hrt.hr

prijamnika, odjavljivanje korištenja prijamnika, te vođenje evidencije⁹, a istom je normirano i da su na temelju Zakona o HRT-u vlasnici odnosno korisnici prijamnika na području Republike Hrvatske dužni HRT-u plaćati pristojbu¹⁰. Po našem mišljenju HRT je citiranim odredbama Odluke materiju naplate pristojbe regulirao na način koji nema pravnu podlogu u Zakonu, pa istu u tom dijelu smatramo nezakonitom. Naime, prvo, nedefinirano je tko se sve smatra korisnikom prijamnika u smislu tih odredaba. Drugo, mnogo važnije, bez obzira na to tko se smatrao korisnikom, HRT nema zakonsko uporište za naplatu pristojbe od korisnika prijamnika jer je Zakonom jasno propisano da je pristojbeni obveznik samo vlasnik. Dakako, korisnik prijamnika ujedno i ne mora biti vlasnik. U tom smislu smatramo i sve druge odredbe Odluke odnoseće na korisnike prijamnika nezakonitima.

2.1. OBVEZA PRIJAVE PRIJAMNIKA I NASTANAK PRISTOJBENE OBVEZE

Odlukom je regulirano da je vlasnik odnosno korisnik prijamnika dužan HRT-u prijaviti prijamnik najkasnije u roku od 30 dana od dana nabave prijamnika, te ga prijaviti na adresi gdje se koristi, odnosno na adresi stanovanja¹¹. Također, propisana je njegova obveza da je HRT-u dužan prijaviti svaku promjenu adrese, mjesta stanovanja ili sjedišta i to u roku od 15 dana od dana promjene¹². U pogledu nastanka obveze, normirano je da je vlasnik odnosno korisnik prijamnika s plaćanjem pristojbe dužan početi prvog sljedećeg mjeseca iza mjeseca u kojem je prijamnik nabavljen, kao i da se plaćanje pristojbe obavlja mjesečno i to najkasnije do 25-og u mjesecu za tekući mjesec¹³. Samu naplatu HRT može obavljati neposredno putem svojih inkasatora, putem banaka, uplatnica i na drugi pogodan način¹⁴.

2.2. ODJAVA PRIJAMNIKA I PRESTANAK PRISTOJBENE OBVEZE

S obzirom da je Odlukom propisano da vlasnik odnosno korisnik prijamnika plaća pristojbu sve dok prijamnik ne odjavi¹⁵ jasno je da pristojbena obveza prestaje odjavom prijamnika. Razlozi zbog kojih se prijamnik može odjaviti su otuđenje ili trajni ili privremeni prestanak korištenja prijamnika zbog kvara, uništenja ili iz drugih razloga, a forma odjave je zahtjev za odjavu prijamnika s izjavom ovjerenom kod javnog bilježnika koji je obveznik dužan HRT-u

---

⁹ Odluka, čl. 1.

¹⁰ Odluka, čl. 2/1.

¹¹ Odluka, čl. 3/1. i 2.

¹² Odluka, čl. 3/3.

¹³ Odluka, čl. 6/1. i 2.

¹⁴ Odluka, čl. 7/1.

¹⁵ Odluka, čl. 8/1.

dostaviti neposredno na adresu sjedišta, preporučeno poštom, putem inkasatora ili putem druge ovlaštene pravne ili fizičke osobe¹⁶. Procjenjuje se da u Hrvatskoj postoji i do 300 000 vlasnika prijamnika koji ne plaćaju pristojbu pa HRT vodi mnoge sudske postupke radi naplate pristojbe. U nastavku citiramo jednu recentnu Presudu u predmetu u kojem je HRT odbijen s tužbenim zahtjevom radi propasti TV prijamnika: *...Točno je, kako to tužitelj navodi u žalbi da su u smislu odredbe čl. 53. st. 1. Zakona o Hrvatskoj televiziji, vlasnici radijskih i televizijskih prijamnika na području RH dužni HRT-u plaćati pristojbu i da vlasnik prijamnika nije dužan plaćati pristojbu ako prijamnik odjavi. Točno je takoder da je odredbom čl. 8. Odluke o načinu ubiranja radijske i televizijske pristojbe (NN 17/01) utvrđen način odjave prijamnika i da se podnosi HRT-u neposredno, pisanim putem (preporučeno), putem inkasatora ili druge ovlaštene pravne ili fizičke osobe, a u slučaju predaje zahtjeva inkasatoru ili drugoj ovlaštenoj osobi, podnositelj zahtjeva dužanje zahtjev potpisati. Dakle, imajući u vidu sadržaj citiranih odredbi, te činjenicu da je tužena podnijela usmeni zahtjev inkasatoru za odjavu televizijskog prijamnika, može se zaključiti da način odjave prijamnika nije u skladu sa sadržajem citiranih odredbi, menutim, valja ukazati da je propašću prijamnika prestalo pravo vlasništvo tužene u smislu odredbe čl. 169. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (dalje: ZV), koju činjenicu tužitelj nije osporavao niti tijekom postupka, a niti u žalbi, pa stoga tužena ne može biti u obvezi plaćanja pristojbe u smislu odredbe čl. 53. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji. Stoga za odluku o tužbenom zahtjevu tužitelja nije od presudnog značenja činjenica da je odjava televizijskog prijamnika tužene izvršena suprotno odredbama Odluke o načinu ubiranja radijske i televizijske pristojbe, obzirom na nespornu činjenicu da tužena nije vlasnik televizijskog prijamnika od 1998.g., jer je njezino pravo vlasništva prestalo propašću stvari, sukladno odredbi čl. 169. st. 1. ZV-a, pa se ne može teretiti za plaćanje pristojbe, zbog čega je prvostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo odbivši tužbeni zahtjev tužitelja. . .*

2.3. KONTROLA (NE)PLAĆANJA PRISTOJBE OD STRANE HRT-a

HRT ima pravo obavljati kontrolu korištenja prijamnika u vezi s plaćanjem RTV pristojbe u skladu sa Zakonom i Odlukom, a posebno kontrolu objavljenih prijamnika koju mogu obavljati samo ovlaštene osobe¹⁷. Nadalje, Odlukom je propisano da je vlasnik odnosno korisnik prijamnika dužan na zahtjev ovlaštene osobe HRT-a predložiti dokumentaciju, odnosno pružiti dokaz o datumu nabave prijamnika, a ako ista utvrdi da prijamnik nije prijavljen ili da se koristi objavljeni prijamnik vrši prijavu prijamnika i sačinjava zapisnik temeljem kojeg se protiv prekršitelja može inicirati prekršajni postupak¹⁸. U ovom kontekstu moramo se vratiti na Zahtjev za odjavu prijamnika s pripadajućom izjavom. Naime, sadržaj je te izjave djelomično, poput Odluke, nezakonit. Jer, navedenom izjavom odjavitelj pod kaznenom i materijalnom odgovornošću izjavljuje da ne posjeduje prijamnik što je ponovo u suprotnosti s zakonskom

---

¹⁶ Odluka, čl. 8/2. i 3.

¹⁷ Odluka, čl. 5/1. i 2.

¹⁸ Odluka, čl. 5/3, 4. i 5. Odredbom čl. 59. ZHRT predviđene su novčane kazne u visini od 500,00 kuna za fizičku ili pravnu osobu koja ne prijavi prijamnik ili koristi objavljeni prijamnik, te novčana kazna u visini od 2.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

odredbom po kojoj pristojbu plaća vlasnik. Ako pristojbu plaća vlasnik tada on i odjavljuje prijatelj, a ne čini to posjednik koji može i ne mora biti vlasnik. Drugo, citiramo, tom izjavom vlasnik izjavljuje da *...dopušta ovlaštenim predstavnicima HRT-a nesmetano provođenje kontrole iznijetih činjenica te da je upoznat da će ga HRT u slučaju odbijanja, odnosno onemogućavanja HRT-a u provođenju kontrole ponovno prijaviti, odnosno teretiti za plaćanje RTV pristojbe...* Citirana formulacija je veoma neprecizna i neodređena što u praksi može dovesti do problema i sporenja. Nejasno je, naime, kako koje sve radnje ovlaštene osobe mogu poduzimati *...nesmetano provodeći kontrolu iznijetih činjenica...* tako i koje se radnje osobe koja je odjavila prijatelj mogu okarakterizirati *...onemogućavanjem HRT-a u provođenju kontrole...* Nadalje, neki su mišljenja da HRT navedenim dijelom izjave krši ustavno pravo na nepovredivost doma¹⁹, ali mi to mišljenje ne dijelimo. Naime, posrijedi je dragovoljno disponiranje tim ustavnim pravom odnosno odricanje od tog prava osobe koja je odjavila prijatelj u pisanoj formi, i to ne generalno nego za izjavom određenu svrhu i namjenu, dakle isključivo u svrhu kontrole u izjavi navedenih činjenica. S druge strane, smisao je navedene ustavne odredbe o nepovredivosti doma zaštita građana od neovlaštenih i nezakonitih ulazaka u domove bez pristanka i suglasnosti stanara. Uostalom, građani se slobodnom voljom mogu odreći i nekih drugih ustavnih prava, primjerice prava na žalbu²⁰.

3. RAZLOZI PLAĆANJA RTV PRISTOJBE HRT-U

Zakon o HRT-u, u dijelu kojem normira programska načela i obveze, obvezuje Hrvatski radio i Hrvatsku televiziju kao organizacijske jedinice HRT-a da, među inim, proizvode i emitiraju emisije odgojno-obrazovnog, ekološkog, znanstvenog, vjerskog, kulturnog i sličnih nekomercijalnih sadržaja²¹. Za razliku od nje, komercijalne TV i radio stanice nemaju takve zakonske programske obveze pa se mogu fokusirati samo na proizvodnju i emitiranje komercijalnih i profitabilnih sadržaja. U tom je pogledu najvažnija razlika između komercijalnih i javnih medija u tome da prvi imaju profitnu motivaciju, dok drugi kao javni servisi profit moraju reinvestirati u produkciju²². Naravno, slijedom navedenog neizbježno se javlja pitanje načina financiranja proizvodnje nekomercijalnih TV i radio sadržaja od strane javnih RTV servisa, i to ne samo u našoj zemlji. Neutemeljeno je, naime, mišljenje da je plaćanje RTV pristojbe neka hrvatska

¹⁹ Ustav Republike Hrvatske (NN 41/01 – pročišćeni tekst i 51/01 - Ispravak), čl. 34.

²⁰ Primjerice, Zakon o parničnom postupku (NN 54/91, 91/92, 112/99, 117/03, 84/08 i 123/08 - ispravak), čl. 349/1. ili Zakon o kaznenom postupku (NN 62/03 – pročišćeni tekst, 115/06 i 152/08), čl. 381/1.

²¹ ZHRT, čl. 5.

²² Zara Volčić, *Preživljavanje javne televizije*, Medijska istraživanja, 2000., str. 42. dostupno na <http://hrcak.srce.hr/file/36840>.

specifičnost jer se ona plaća i u brojnim drugim zemljama. Ograničivši se samo na evropske zemlje, poznata su uglavnom dva modela financiranja javnih RTV servisa. Prevladavajući hibridni po kojem se dio rashoda javnog RTV servisa financira prihodima od pristojbe i/ili dotacijama iz državnog proračuna, a dio od oglasa, izvođačkih prava, donacija i slično, i model isključivog financiranja pretplatom/pristojbom. Osim kod nas hibridni model, primjerice, postoji u Španjolskoj, Portugalu, Njemačkoj, Italiji i više susjednih zemalja. Čuveni britanski *BBC* se, pak, financira isključivo pretplatom, dok je jedini izvor financiranja estonske javne *ETV* državni proračun. U posljednje se vrijeme spekulira da bi se kod nas zakonskim promjenama uveo tzv. finski model financiranja javnog RTV servisa po kojem finska javna *MTV* nema pravo na oglašavanje što joj je kompenzirano na način da joj je privatni konkurent dužan kontribuirati 25% svojih prihoda. Međutim, valja ukazati na činjenicu da je taj model bio implementiran upravo u gorespomenutoj Estoniji 1998. i trajao je veoma kratko jer privatni konkurent *TV1* javnom *ETV*-u nije uplatio kontribuciju što je potonjeg dovelo u financijske poteškoće i rezultiralo promjenom modela financiranja²³. Kao i kod nas, u navedenim zemljama pretplatu/pristojbu također plaćaju vlasnici prijarnika. Dakle, valja akcentirati da je RTV pristojba jedna vrsta paraporeza koji plaćaju vlasnici TV i/ili radio prijarnika radi financiranja javnog RTV servisa, kod nas *HRT*-a, kako bi se osigurala financijska stabilnost istog i on mogao ispunjavati zakonom normirana programska načela i obveze. Koliko je prihod od pristojbe važan u poslovanju i financiranju *HRT*-a svjedoči podatak da isti cca 70% godišnjih prihoda ostvaruje od pristojbe, a ostalo od oglasa i iz drugih izvora financiranja. U 2008. je tako ukupni prihod *HRT*-a iznosio 1.549.313.000,00 kuna, a od te je sume 69% uprihođeno osnovom naplate pristojbe. Po našem je mišljenju hibridni model ipak bolje rješenje od financiranja iz državnog proračuna. Naime, javni bi RTV servisi trebali biti neovisni, a takvu neovisnost znatno ugrožava i reducira financiranje iz proračuna čijim sredstvima raspoložu političke elite na vlasti. Osim toga, eventualnim prelaskom na model financiranja *HRT*-a iz državnog proračuna za građane bi efekt u konačnici bio isti jer su oni ti koji u svojstvu poreznih obveznika pune proračun temeljem raznih osnova. Razlika je jedino u tome što *HRT* više ne bi financirali neposredno plaćanjem mjesečne pristojbe već posredno. Tako je, uostalom i bilo prije nešto više od 10 godina jer je *HRT* u 1998. zabilježio godišnji gubitak od 149 milijuna kuna koji je saniran upravo dotacijom Vlade Republike Hrvatske iz proračuna, pa je ista, novcem poreznih obveznika, te godine u prihodima *HRT*-a participirala

---

²³ *Televizija u Europi*, Institut Otvoreno društvo, 1999., str. 56. i 57., dostupno na http://www.eumap.org/topics/media/television_europe/national/croatia/media_cro2.pdf

s 14%²⁴. Ono što bi, međutim, svakako trebalo promijeniti jest socijalno nepravedni karakter pristojbe kao paraporeza jer isti iznos plaćaju siromašni i bogati, i to na način da se visina pristojbe svakom pojedinom obvezniku odmjerava po imovinskom stanju. Konačno, često se čuje i primjedba da HRT, kad već ubire pristojbu, u svojim programima ne bi smjela emitirati reklame. U tom pogledu, valja pripomenuti da je to pravo HRT-a u odnosu na komercijalne TV i radio stanice u nas ipak donekle reducirano. Naime, trajanje reklamnih poruka u svakom programu HR-a i HTV-a ne smije biti dulje od 9 minuta u jednom satu programa, a dvije ili više reklamnih poruka, tzv. reklamni blok, smiju se bez prekida objavljivati samo između emisija²⁵. Komercijalne stanice, pak, imaju pravo na 12 minuta reklama u satu programa²⁶.

4. ZAKLJUČAK

HRT je javni medijski servis za gledanje i slušanje čijih se TV i radio programa, opozitno mišljenju mnogih koje proizlazi iz neinformiranosti, ne plaća pretplata po *pay per view* (plati pa gledaj) sistemu. Vlasnici TV i radio prijarnika su, međutim, HRT-u dužni plaćati mjesečni iznos RTV pristojbe čija je visina regulirana Zakonom u postotku od prosječne neto plaće u zemlji. Svrha je normiranja obveze plaćanja tog nameta u tome da se HRT-u kao javnom RTV servisu omogući financijski stabilno poslovanje kako bi uz komercijalne zabavne programe mogao producirati i emitirati i nekomercijalne programe i sadržaje poput odgojno-obrazovnih, kulturnih, ekoloških, znanstvenih, vjerskih i sličnih kojima isti ispunjava svoju funkciju koju ima kao javni servis, a koje koje komercijalne TV i radio stanice ne produciraju ili produciraju samo iznimno zbog njihove neprofitabilnosti.

---

²⁴ Hrvoje Šalković, *Hrvatska televizija u transformaciji prema modelu javne televizije – iluzija ili realnost?*, Medijska istraživanja, 2000., str. 28., dostupno na <http://hrcak.srce.hr/file/36838>

²⁵ ZHRT, čl. 12/1. i 2. Uz to, informativne, dokumentarne, vjerske, emisije za djecu i emisije koje traju kraće od 30 minuta ne smiju se prekidati reklamnim porukama. Također, reklamne poruke ne smiju se umetati niti u jedan prijenos vjerske službe, a HTV igrane filmove uopće ne smije prekidati takvim porukama.

²⁶ Zakon o elektroničkim medijima (NN 122/03, 79/07 i 32/08), čl. 19/2.